

Přímá Stežka

Mystická praxe
k poznání skutečnosti

KVĚTOSLAV
MINAŘÍK

PŘÍMÁ STEZKA

Vydavatelská řada PŘÍMÁ STEZKA
Svazek 2

CANOPUS

KVĚTOSLAV MINAŘÍK

PŘÍMÁ STEZKA

Mystická praxe k poznání skutečnosti

CANOPUS
Praha 2012

© Květoslav Minařík 2012
ISBN 978-80-87692-10-3

Autor v r. 1939

PŘEDMLUVA K DRUHÉMU VYDÁNÍ

K vydání Přímé Stezky jsem byl veden úmyslem upozornit na tuto knihu ty, kdo hledají v tzv. tajných naukách. Při svém hledání se totiž setkávají s různými tvrzeními, která mohou být mnohými fakty vyvrácena. To by snadno mohlo zničit jejich víru, že se snad v tomto světě, utápějícím se v materialismu se vši jeho bezohledností k duchovním hodnotám, může stále ještě najít něco lepšího, co vede k rozvoji duchovních hodnot a dobra vůbec.

Toto moje stanovisko však neuznávali ani nechápali ti, kdo se cítili „oficiálními zástupci“ mystické publicity. Ještě v roce 1945 mi jeden z nich drsně řekl, že jsem se místo mystiky měl dál držet svého řemesla. I když jsem však měl za sebou pouze čtyři a čtvrt roku nepravidelné školní docházky, přesto jsem nepostrádal vysoké mystické zkušenosti. Podařilo se mi přece již v roce 1926 uvést svou bytost do bodu symbolizujícího zbožštělé vědomí, které jsem nezbavil ani sdružující síly jáství ani kvalit, jimiž se vyznačuje tělo. Za těchto okolností jsem ovšem přenesl sebe sama ze vztahů časově-prostorových do transcendentna, které mi bylo pouze základnou, z níž jsem mohl jako neúčastný pozorovatel subjektivního života prohlédat celou problematiku žití, řešitelnou spíše psychologicky než citovým unesením. A tak jsem nabyl vhledu, který doplnil mé vzdělání a učinil mne plně odpovědným za všechno, co píši.

Když jsem však psal tuto knihu, neměl jsem žádné spisovatelské zkušenosti. Proto jsem udělal několik kopií a nechal jsem je komentovat svým přátelům, kteří se mi zdáli psychologicky zastupovat některé skupiny lidí, kteří by tuto knihu mohli dostat do rukou. Podle jejich komentářů jsem pak hodlal posoudit, zda je dílo takové, jaké jsem je chtěl mít. Tak se stalo, že jsem

čekal celé dva roky na komentáře právě od člověka, který mi představoval racionalistu v nejpozemštějším smyslu toho slova, ovšem se sklony hledat i v ezoterismu. Když jsem od něho konečně svou práci i s komentáři obdržel, zamítl jsem myšlenku vydat ji knižně.

Po tomto rozhodnutí jsem si teprve náležitě uvědomil, že je to jenom hra nepřátelských sil, a proto jsem pomýšlel na přepracování celého díla, aniž jsem se opíral o názor kohokoli dalšího. To bylo někdy v létě 1938. Zatím, co jsem takto uvažoval, vyvstal přede mnou nepřítel mystiků a jasně prohlásil, že se mi dílo vydat nepodaří. Tím došla trpělivost i mně a rozhodl jsem se, že dílo přepracuji a vydám.

Opíraje se jen málo o knihu původní, pracoval jsem znovu a snažil jsem se, abych byl hotov co nejdříve. Tak se stalo, že téměř od psacího stroje, jako hrubá práce, šla tato nová kniha do tisku a korektury jsem mohl provádět již jen nedokonale. Kromě toho vznikly i obtíže technické, takže kniha vyšla jako dítě spěchu snad čtrnáct dní před okupací naší republiky.*

To předesílám, abych odůvodnil zásahy do prvního vydání.

Čtenáři byla kniha dobře přijata. Leč musel jsem konstatovat, že většinou sahali k pracím, které jim zdánlivě slibovaly úspěch bez nechutných mravních cvičení, především však k cvičení s hadí silou. To by znamenalo, že většině lidí nejde o to, aby se umravnili a tak stoupali na žebříku duchovnosti bytostnými hodnotami vytvářenými dobrou karmou, nýbrž že chtějí jen získat zážitky, jejichž hodnotu nechápou. Tak ti, kdo jsou svým vědomím zcela ponořeni ve hmotu a nechají se ovládat atavistickými sklony a živočišnými pudy, hromadí své dluhy za snahu vyžívat pocitové vzruchy, aniž pomyslí na to, zda za to také nebudou muset něco platit. Počínají si tak proto, že většina z nich

* Hitlerova okupace Československa 15. 3. 1939. (Poznámka vydavatele.)

byla o mystice informována jako o cestě výsledků, nikoli jako o cestě práce. A jelikož jsem počítal především s nimi, stylizoval jsem celé dílo tak, aby v něm soudný člověk nenašel pochybný začátek. Tak jsem se s celou věcí mezi čtenáři zachytil a tím mi vlastně ti, kdo hledali senzace, pomohli dostat knihu mezi ty, na něž jsem původně myslel.

Knihu jsem rozdělil na tři díly, z nichž pouze poslední mluví o praxi. Druhý díl zachycuje situace s praxí nepřímo spojené, takže může být prospěšný jen těm čtenářům, kteří již postoupili na mystické cestě tak daleko, že si musí vysvětlit něco ze své mystické praxe. V prvním dílu se vypořádávám s některými jevy zasahujícími do mystiky a ponechávám jej i ve druhém vydání, protože předpokládám, že i dnes bude do jisté míry aktuální.

Podle mého úsudku není třeba obsahově na knize nic měnit a kromě toho míním, že může svému účelu ještě dále dobře sloužit. Rozhodl jsem se tedy vydat ji podruhé, neboť mnohé z toho, co jsem očekával od prvního vydání, zapadlo v strašném vichru politického dění.

Míním totiž jít dál za původním úmyslem volat ty, kdo hledají na mystických cestách, neboť jsem si vědom toho, že to může být k jejich dobru. Víím, že i dnes bude pronikat k uším hledajících lidí volání těch, kdo jim budou nabízet „cestu výsledků“, což může vrhat na dobré a psychologicky správně podložené nauky jenom stíny. Prohlašuji, že já jsem našel v mystické nauce poklad nedocenitelný.

Vyslovuji jen přání, aby ti, kdo budou pokračovat v úsilí o uskutečnění nauky Přímé Stezky, neměli velikých překážek na obtížné mystické cestě a aby mohli prospívat v harmonii k dobru svému i k dobru ostatních lidí. Proto volám k Nejsvětějšímu:

Ty, kterýs připustil,
abych pronesl nauku
údolím strasti, hrůz a nebezpečství,
požehnej jí,
aby byla k dobru všech lidí,
posilou jejich mravnosti a rozmnožováním dobré karmy,
neboť ty vedou do sídla blažených bytostí.
V sedmém roce vtělení a vlády Višnu (1953)

Květoslav Minařík

PŘEDMLUVA K PRVNÍMU VYDÁNÍ

Nikdy nezapomínejte na slávu lidské
přírozenosti. Jsme nejvyšší Bůh, jaký
kdy byl a jaký kdy bude. Kristové a buddhové jsou
jenom vlny na tomto
nekonečném oceáně, který jest Já.
Svámí Vivekánanda

V poválečné době* se v Evropě s reformami ve společenském i duševním životě také rozšířily okultní a ezoterické nauky, jejichž interpretace je však vždy nestavěla do nejlepšího světla. Jejich propagátoři přidali ze zjištěných důvodů k tomu, co je v těchto naukách dobré, i ledacos méně dobrého, vypočítaného na lidskou tížádnost. Tak vznikly mystické nauky, které rozněcovaly nižší tížádnost a slibovaly pouze to, co si elementární přírozenost může představovat jako žádoucí. Těchto nauk se chytili lidé chtiví světa, přičemž byli tak nekritičtí, že snadno všemu uvěřili. Teprve zkušenosti je poučily, že pravda je jiná, takže, neznajíce hodnotnějších nauk, se ve většině případů po čase o okultismus přestali zajímat.

Sledujeme-li otázku interpretace mystiky ze širšího hlediska, nejde ovšem jen o klamání důvěřivých jedinců. Jde o nauky a snahy, které také mohou věřící lidi v zevním životě poškodit, pokud se tito lidé nepřizpůsobili tendenci pramenů, z nichž čerpali, a nenalezli v nich předmět výdělku.

Obecně není úkolem duchovních nauk rozšiřovat teorie, zakládající se na domněnkách nebo vedoucí k osobnímu prospěchu jejich „chytrých“ stoupenců. Mají naopak poskytnout zkušenosti, z nichž se vyvíjí pravé poznání, a pomoci také k tomu, aby

* Autor má na mysli 1. světovou válku. (Pozn. vydavatele.)

se člověk mohl povznést nad svět a přitom si zachovat všechny potřebné schopnosti pro hájení existence v tzv. nižším životě, dokud nenabude dokonalosti a neopustí své tělo. Toto stanovisko osvětluje, jak propastný je rozdíl mezi skutečným a propagovaným účelem mystických nauk. Ezoterní nauky, mateřské vychovatelky lidských bytostí, nikdy nepodporují rozvoj tendencí elementární přirozenosti. Ta by rozvinutím moci zdarma získané mohla nad pomyšlení zpyšnět. Pýcha, která je sama zlem, zlo jenom rozmnožuje. Rozmnožování zla je v rozporu s učením ezoterních nauk; ty chtějí zlo vymýtit.

Nebezpečí, které v ezoterních naukách vidí tzv. rozumní lidé, totiž běžní racionalisté, též ukazuje na to, že mystiku nechápou. Ezoterní nauky si totiž kladou za úkol provést člověka všemi sférami bytí, ale nepožadují na něm nic, co by ho zbavilo rozumu. Obrazotvornost a myšlení, které při neopatrné manipulaci mohou vést k úchylkám rozumu, jsou při správné mystické výchově pevně ovládané – mnohem pevněji než v každém jiném případě. Poctivý žák pravého ezoterismu se mystickou výchovou stane člověkem rozumnějším a duševně zdravějším než ti, kdož mu bláznovství prorokují a připisují.

Jestliže zde obhajují mystiku, nemám tím na mysli ty, kdo za okultní disciplínu považují hlavně snahu uvádět se do stavu pasivity. Před jejich zrakem pak defilují myšlenky a obrazy, které je děsí a které jimi posléze ve špatném smyslu duševně otřesou. Tito lidé pochopili okultní školení svým způsobem jako mnozí jiní lidé rozumnost. Proto je nepovažují za mystické vzory, ale doporučují, aby si rozumní lidé z jejich počínání vzali jen výstražné ponaučení, nic více.

Každé usilovné a záměrné myšlení i jednání může být škodlivé a nebezpečné, pokud si člověk pro sebe přesně vymezuje pojem skutečnosti. Jakmile však zboří hradby vybudované z vlastních domněnek a uzná, že je nezávislý, nemusí se již ničeho

obávat. Postřehne, že každá skutečnost je relativní, což způsobí, že se přestane obávat možné úhony. Uvidí, že i jeho rozum je výslednicí pojmů a zkušeností, které jsou v poměru k pojmu pravých hodnot života velmi abstraktní, takže i důvody, které tento rozum nachází, jsou také jen omezené.

Před člověkem stále leží široké pole skutečností, kde je třeba pečlivě bádát. To je zřejmé z otázek, které se neodbytně vtírají. Ustrašenectví, které člověku nedovoluje opustit vyšlapanou stezku životního stylu, mu neumožní tyto otázky zodpovědět. Je třeba odvrhnout strach před opuštěním životní linie, jakou předurčuje tradiční hmotařství, podle něhož je jediné vnímání hlíny (hmoty) bezpečným ujištěním, že si člověk zachová duševní zdraví. Je nezbytné vstoupit na půdu abstrakt s pevně ovládanými duševními silami. Pro světského člověka je to oblast psychologická; v ní se skrývají všechny žádoucí odpovědi. Člověk je přece všude doma, pokud si svůj domov neomezí na některý vesmírný kout. A jestliže si na něj svůj život omezil, pak je jeho svědectví naprosto bezpodstatné a lživé. Vidí a představuje si svou osobnost jako jedinou skutečnost a jako skutečné jenom to, co se k ní vztahuje. Chce-li však toto neudržitelné přesvědčení opravit, nezbyvá mu, než aby se odvážil vstoupit na stezku, která prochází abstrakty (psychickou přirozeností), neboť na ní dosáhne osvícení. Nesmí dbát toho, že se v mystice často vyskytují zdánlivě protikladná tvrzení: na jedné straně uvádějí abstrakta jako nebezpečná pro duševní rovnováhu, kdežto na druhé straně je vyvyšují a zdůrazňují, že jejich hodnota je reálná. – Jestliže je skutečnost skutečností, potom je vždy reálná; její jednotlivé jevy rozčleňuje pouze přemoudřelost, která je známkou nerozumu.

Rozum a mysl pracují bezvadně pouze tehdy, nepodléhá-li člověk názorům, které pocházejí ze spekulací. Neopírá-li se o takové názory, je schopen posoudit smysl mystické nauky správně,

neboť ho nebude ovlivňovat zaujatost pocházející z předem již utvořeného závěru. Je přece nejvyšší nerozum odmítat nauku, jejíž pomocí lze řešit určitý námět, jenom proto, že byla někým z nesmyslných osobních důvodů odsouzena. Psychická přirozenost skrývá vskutku mnohá tajemství, která mohou být postupně odhalována. Proto vyvrací i těm, kdo nejzarytěji odmítají otázky, týkající se niterného života, jejich vývody a připouští rozumné a odůvodněné vysvětlení všeho, co člověka ze života může zajímat.

Tato kniha uvádí čtenáře do oblasti duševního života. Pokud možno nevyslovuje názory, které by nebyly podloženy životními zkušenostmi. Nepoučuje zvědavce, ale poukazuje na metody a prostředky, jejichž pomocí lze obdržet odpověď na každou životně filozofickou otázku. Obsahuje-li některá zdánlivě protikladná tvrzení, pak je to jen proto, že je třeba ukázat věc z různých hledisek, a také proto, že je třeba se vyhnout jednostrannosti. Je totiž zvykem zastávat názor a nikoli pravdu. Názor může být jednostranný, kdežto pravda není takto omezena. O tom nás přesvědčují zkušenosti jak vědecké, tak i náboženské. První podávají řetěz logických vztahů, opírajíce se přitom o experimentální zkušenosti. Ale i druhé, náboženské, se opírají o pravé životní zkušenosti, které se vzhledem ke své povaze zdají být spíše subjektivní než objektivní. Vědecké zkušenosti však získávají většinou lidé kritičtí a opatrní,* kdežto náboženské mají často subjektivní povahu, neboť se do nich vměšuje vliv neukázněné obrazotvornosti a citovosti nábožensky založených a citících lidí.

Je však nutno vždy přihlížet k obojím zkušenostem. Nelze přece tvrdit, že reálné je pouze to, čeho se můžeme dotknout

*Někdy ovšem je tato opatrnost a kritičnost přehnaná, a proto je fanatismem nevěry. Tím se stává, že často nebývají formálně uznány i věci nadevši pochybnost prokázané a všeobecně platné.

a co může pochopit rozum, závislý často jen na smyslových postřezích. Ptejme se lidí, kteří nepropadli rozumování, a dozvíme se, že pro tvoření osudu jsou rozhodující spíše vnitřní popudy a vzněty, jež se o rozum pramálo opírají. A tato oblast (oblast pudů), která v životě lidí tolik rozhoduje a je tak obsažná, že z ní vychází téměř vše, čím se bytost vyjadřuje, by měla být považována za bezduchou čili abstraktní? Všimněme si dobře funkcí rozumu, porovnejme je s funkcemi citu a pudovosti a záhy poznáme, jak omezené jsou dosahy prvých, zatím co druhé dávají životu jeho individuální zabarvení v nejreálnějším slova smyslu. Vždyť i nejpřísnější profesor jako uznávaný prototyp rozumného tvora, nevěřícího již v nic, kromě toho, co lze dokázat matematicky, jedná téměř vždy pod tlakem citění a pudovosti, která buduje i jeho individuální osobnost. Přitom ovšem vůbec nezáleží na tom, jestli on sám uznává, že pudová oblast, jejímž jástvím je konkretizované podvědomí, je reálná či nikoliv. Projevy pudovosti jsou zde, každý je může zjistit, čili jsou prokazatelné, i když jejich existenci nelze prokázat matematickými formulami.

Z toho, co jsem právě řekl, vyplývá, že se nesmíme uzavřít do okruhu uznané skutečnosti, která je spíše tradiční a konvenční než objektivní. Musíme brát v úvahu všechny činitele, neboť na nich závisí naše prožívání, a uznanou skutečnost můžeme považovat za tak abstraktní jako každou jinou.

Vstupem na Přímou Stezku se člověk začne přibližovat bránám, za nimiž je možno pochopit univerzální bytí. Když se odstraní předsudky umlčením hlasů nižší části vnitřní přirozenosti, uzpůsobuje se pro čistý pohled do projeveného jsoucná, z něhož se lze nejsnáze učit právě správným nazíráním. Proto se vyhýbám tomu, abych čtenáře poučoval teoreticky; zato popisuji praxi pokud možno z mnoha hledisek, aby ji mohlo pochopit více lidí.

Knihy je rozdělena na tři části. První část jsem věnoval úvaze o duchovních směrech, s nimiž se nyní setkáváme. Snažil jsem se v ní vyzvednout všechno dobré, co obsahují, a poukázat i na méně dobré, jehož následky lze vidět jako stín, zatemňující budou Ducha.

Ve druhé části jsem shrnul sice vedlejší, ale přesto stejně aktuální jednotlivosti, které mají přímý vztah k praxi Přímé Stezky. Ve třetí části je tato praxe a její výsledky.

Při svém styku s lidmi, kteří se snažili duchovně se vyvíjet, jsem poznal, že je nezbytné, aby se vyřešily náměty obsažené v první části; proto jsem se odhodlal řešit je v této knize. Bude-li se někomu zdát, že z mých tvrzení v první části mluví mravní slabost, která člověka zpravidla nutí posuzovat všechno nepříznivě, nechť uváží, že je mnoho lidí, kteří by rádi mysticky pracovali, ale nemají v těchto věcech jistotu. K těmto lidem vlastně mluvím. A doufám, že bude prospěšné každému, prostuduje-li si i tuto část.

Každá kapitola je do jisté míry samostatným stylovým a mnohdy i obsahovým celkem. Ale v souhrnu tvoří celek jeden – Přímou Stezku. Proto je třeba, aby hledající člověk přihlížel ke všemu. A pokud si tak bude počínat, můžeme předpokládat, že jeho duchovní vývoj bude harmonický. Ale vyjme-li z mystické praxe jenom to, co se mu bude líbit, a ostatní zanedbá, nemůže předpokládat, že bude průběh jeho zkušeností bez poruch.

Ke konci bych ještě rád upozornil, aby nikdo nepovažoval nauku Přímé Stezky za nové náboženství nebo okultní směr. Vznikla sloučením vyšších a nižších jóg, takže zpracovává bytost jako celek a tudíž jí přináležejí název Přímá Stezka.

V této knize uveřejňuji své vlastní zkušenosti. Vyhnul jsem se všemu, co bych neznal, takže jsou uváděné pokyny vyzkoušené. Jestliže jsem se vyhnul vysvětlování snů a fantazií, činil jsem to

proto, abych nepřispěl k smutným jevům nepřičetného nadšení, které končí v neblahé posedlosti a fanatismu. Nechť každý, kdo by se chtěl ocitnout v říši snění, použije praktických návodů určených pro tento účel; radím mu však, aby se předem naučil ovládat psychické činnosti (samovolné i uvědomované a řízené), neboť by mohl upadnout do stavu, kterým by se vyloučil ze společnosti rozumných lidí.

1938

Autor

KAPITOLA I

ÚVOD

Není snad jediného člověka, jemuž by osud nepoložil otázku, jaký smysl a účel má život. Odpověď závisí na vnitřním založení a také na výchově. Moderní výchova si náležitě nevšímá citového života, jehož sféra objímá více než projevový svět. Tím více však ukazuje smyslový život jako realitu, která zasluhuje, aby byla studována co nejpečlivěji. Tím moderní výchova odvrací pozornost k věcem vnějším a citovou a pudovou oblast ponechává nekontrolovanému růstu.

Jako výsledek této výchovy roste nevědomost o duševním životě a upadá mravnost, která je přímo závislá na kvalitě citění. Chce-li si někdo, kdo uznává jenom smyslové jsoucno, zodpovědět otázku o smyslu a účelu života, nenalézá podklad pro vyšší mravní zřetel. Uspořádání společnosti mu dobře ukazuje, že je zbytečné, aby se omezoval v požitcích, a bezpodstatné, aby se utěšoval dobrými skutky, zvláště když je přitom nucen trpět. Vidí stále jenom to, že život začíná zrozením a končí smrtí, a to ho nutí, aby hledal uspokojení bez ohledu na city ostatních lidí. Chce se totiž zcela ponořit do požitků, aby uhasil oheň žádostivosti, který mu působí jak duševní, tak i fyzické napětí a utrpení. A nenalézá žádný rozumný důvod, proč by se měl mírnit. Je přesvědčen, že jsme prach a v něj se opět obrátíme a že nám zůstávají jen uspokojující vzpomínky na to, co jsme užili.

Je snad zřejmé, že jsem v poslední větě vyjádřil názory člověka výchovou podvedeného. A těmito názorům nepropadli pouze jedinci. Rozšiřují se stále více a někdy v budoucnu se možná stanou vlastní všem lidem. Potom budou filozofické odpovědi na otázky života velmi jednoduché, neboť nebude již

existovat nic kromě hmoty a zvířecím cítěním inspirovaného rozumu.

Zatím však ještě existují lidé, kteří jasně vidí, jak hluboký význam má v realitě citové žití. Uvědomují si i to, že oheň žádostivosti nelze uhasit tím, že ho budou stále sytit. Protože si to uvědomují, kladou si otázku jak si správně počínat, aby je to vedlo k dokonalému uspokojení. Filozofická stránka praxe Přímé Stezky jim k němu ukazuje cestu nejen sliby, jež mají sugestivně působit na jejich rozum a mysl, nýbrž i poukazy na určité druhy tělesného, duševního a morálního úsilí.

Vzhledem k tomu, co jsem právě řekl, vzniká otázka: může mít určitý duševní úkon vliv na to, abychom mohli postřehnout pravdu? Nauka Přímé Stezky praví, že ano, poznáme-li účinky pozorovací schopnosti, jíž jsou lidé více nebo méně vybaveni. Je-li tato schopnost někam usměrněna, stává se analyzující silou, která přináší poznání o podrobnostech pozorovaných jevů. Moderní výchova však usměrňuje pozorovací schopnost pouze k vnějším věcem. Vede tím člověka jen k poznání smyslového jsoucna, ale neumožňuje mu, aby pronikl k prazákladu jsoucnosti, který má tak vysokou kvalitu, že uniká postřehu, jakého je schopen člověk s roztříštěnou myslí.

Praxe Přímé Stezky naproti tomu člověka učí usměrňovat pozornost do nitra. Má si utvořit bod v podobě prázdnoty kdesi v těle a pozorovat ho. A duševní síly, které jsou v neustálém pohybu, se dotknou této prázdnoty, načež tato prázdnota vystoupí jako postřehnutelný objekt. Potom je nutno ji sledovat. Tím pozná vztahy mezi jevy a kvalitami a na základě toho karmu. Posléze člověk pozná své vnitřní Já, čímž zároveň rozřeší otázku trvání své vlastní existence. Potom již nebude propadat bludné domněnce o absolutním konci svého vlastního života, nýbrž přímo pozná, že má nekonečný život se všemi vlivy činů, účinkujících na něho podle své povahy. A tak se přibližuje ideálu

dokonalosti, který spočívá v tom, že odmítne tvořit jakoukoli karmu.

Z toho je zřejmé, že se praxe Přímé Stezky dotýká velmi široké životní oblasti. Neuchyluje se ani k hypotézám ani k vysvětlování podle nějakých dogmat, nýbrž vede člověka k tomu, aby zpracovával svůj vlastní duševní život a snažil se jej přetvořit v nástroj, použitelný k hlubšímu přímému poznání.

Upínáme-li pozornost k vnějším věcem, nemůže nám vzejít světlo poznání o tom, co je podstatné. Příliš mnoho jednotlivostí, které zaujímají naši pozornost, roztříští mysl. Takové mysl se nedostává času potřebného k tomu, aby mohla pronikat do podstaty věcí. Upínáme-li však pozornost do svého nitra, mysl se pomalu ustaluje. Když je mysl ustálená, poznáme pravou povahu věcí přes jejich povrchní měnivost.

Nyní je nám jasno, o jaké prostředky se opírá praxe Přímé Stezky, když ukazuje na své vysoké cíle. Učí, že se jednak máme chápat duševních činitelů, za nimiž stojí mohutnost duševní energie, jednak regulovat jejich projevy, ovládat je a nakonec i umlčet, aby vědomí Já mohlo vstoupit do Prázdnoty, kterou jsme tímto způsobem našli.

Předem odmítá myšlenku na psychickou moc, jejíž pomocí by si člověk mohl zlepšit pozemský život, jak to slibují mnozí okultisté – šarlatáni a někdy i mystikové těm, kdo své štěstí hledají pomocí tajných nauk. Psychických sil je možno používat pouze za předpokladu, že se vytvoří nové příčiny, které přinesou karmické výsledky v budoucím čase, zdánlivě však přirozenou cestou. Tím chci říci, že psychickými silami nelze přivolat okamžité reálné výsledky v podobě žádaných osudových změn. To měj každý na paměti.

V této souvislosti je tedy nutno každého hledajícího člověka upozornit na to, že jediným předpokladem nejvyššího vysvobození je vyhasnutí životního pudu. Pokud člověk pracuje tak,

že používá své osobitosti a vůle, tvoří příčiny, které jsou semenem budoucího bolestného života. Ke stvořenému totiž nelze nic přidat. Lze jen existující sílu usměrnit jinam, ale když to učiníme, položíme příčinu ke karmickým následkům, neboť je nutné a přirozené, aby se změněný tok životní síly dostal opět do původního stavu. Proto je třeba si uvědomit, že vesmír dává každému tvorů dosti možností k jeho existenci, i když nebude tvořit nové karmické příčiny. Jenom ono vesmírné minus, jež je v každé bytosti, vnuká lidem myšlenku, aby do životního dění zasahovali z vlastní vůle. Tímto způsobem se tvoří individuální karma, která je příčinou všech životních komplikací, a i když určitý filozofický názor předpokládá, že tyto komplikace jsou projevem reálného žití, přece jen můžeme tvrdit, že i bez nich neztrácí život na ceně. O tom se můžete přesvědčit zkušenostmi. Přestanete-li vytvářet individuální karmu tím, že nebudete konat nic z vlastní vůle, jistě jednou poznáte, že život zůstal životem, jenom komplikace byly odstraněny a zrodilo se vědění.

V zevním smyslu zbavuje sledování praxe Přímé Stezky člověka nesprávných názorů, takže je jeho velikým lékařem, který dovede vyléčit porušenou duševní a duchovní rovnováhu. Žáci Přímé Stezky nemívají zkomolené názory, neboť je tato nauka vychovává ke kritickému a nezaujatému zkoumání všech duševních i duchovních projevů. Její praxe je nabádá, aby usmrtili onu skutečnost, již nazýváme osobností. Ta se projevuje vnímáním, pocíťováním, vášněmi a jinými projevy bytosti, které normální člověk může sotva kontrolovat a tím méně ovládat.

Jako experimentální nauka nevyžaduje Přímá Stezka, abyste přijali určitý názor na Boha, na svět a na život, ba ani určité nábožensko-filozofické články víry, které ostatně vyvěrají z neschopnosti vysvětlit si předložený námět. Její filozofie vyrůstá z vlastních poznatků toho, kdo žije podle jejích pouček.

Nepotřebuje ho tedy spoutávat nějakými názory, úkony nebo obřady, jejichž smysl je mu přinejmenším nejasný. Ideálem jejich žáků je nevěřit, dokud neviděli a případně i *neohmatali*. Proto uspokojuje i ty, kdo vyžadují, aby bylo možno každý prožitek zařadit mezi fyzikální nebo psychické jevy podle zákona logiky a rozumu. Její metody poskytují možnost dosáhnout přesvědčujících výsledků i proti nedůvěře, takže je tato nauka nej-přijatelnější pro Evropana, který se cítí zklamán téměř každou jinou duchovní naukou.

I když však jsou metody mystické nauky veskrze realistické, přece se Přímá Stezka nespokojuje s tím, čeho lze dosáhnout normálním lidským snažením. Říká, že pravý cíl stvoření je mnohem výše než tam, kam je možno dosáhnout lidskými snahami, a vynalézá metody, jimiž se lze vyšplhat ještě výše. Učí nás pružnosti v duševním životě a zároveň umožňuje, abychom se dostali nad úroveň běžného lidského chápání. Předkládá nám ideál, který umožňuje vědomě odloučit „duši“ od těla a tím se dostat do stavu, v němž je možno „rozprostrít“ tělo ve vesmíru. Tím ovšem nabízí ohromnou moc a vliv, neboť nás uschopňuje překročit hranice, kterými je omezeno naše osobní vědomí.

Základnou Přímé Stezky jako každé exaktní vědy je přímá osobní zkušenost. Od vědy se však liší tím, že vědění získává pomocí duševních schopností a sil. To však neznamená, že její základ není reálný a rozumový. Jako duchovní nauka například přináší různé okultní poznatky. Nežádá však, že musíme věřit v jejich reálnou hodnotu. Má na zřeteli, že je nutno získat přesvědčující důkazy o reálném základě vlastních poznatků, a proto vůbec nedoporučuje věřit. Radí, abyste zkoumali pravost případných jevů a poznatků s nedůvěrou. Dokonce nabádá i k tomu, abyste popírali hodnotu toho, co vnímáte, ježto její filozofie předpokládá, že reálná podstata čehokoli se nedá popřít žádným sebepřesvědčováním, i když bylo jakkoli silné.

Abych uvedl příklad, jakým způsobem má žák Přímé Stezky zkoumat skutečnost, vezmu nejobyčejnější případ. Vnímáte např. zeď, před níž stojíte. Adept Přímé Stezky říká, abyste nevěřili v její existenci. Teprve, když se o její existenci přesvědčíte smyslem hmatu, máte v ni uvěřit a pochopit, že její existence je pro vás reálná. Nemáte však věřit, že je reálná v absolutním smyslu, nýbrž jen pro vás a vaši okamžitou smyslovou dispozici. Proto nemusí být reálná pro jiné lidi nebo bytosti. Vzhledem k tomu je vaše osobní zkušenost přesvědčením, které se cvičením podle pokynů Přímé Stezky změní a případně uzpůsobí k pravému poznání povahy skutečnosti.

Z této ukázky je vidět, že praxe Přímé Stezky nabádá k tomu, abyste se chápali nejpřirozenějších prostředků, totiž smyslů. Správně předpokládá, že smysly nejsou neklamné, ale říká, že se každou věcí máme řídit podle toho, jak ji chápeme, dokud se naše chápání nerozšíří a nestane se objektivním. Proto též dokazuje, že není třeba, abyste měnili své názory podle předpisů různých náboženských, mystických nebo magických autorit. Není to ostatně vůbec dobré, ba je to spíše škodlivé, neboť takovým počínáním člověk opouští svou vlastní, jemu určenou životní cestu, čímž může být přiveden do zmatku a nebezpečí duševní zkázy.

Lidskou bytost nelze znásilnit. Možná, že se některým lidem podaří vnutit jiným své názory, ale jaký to může mít význam a trvání? Potřebujeme pravdu; musíme se o ní přesvědčit a teprve pak se můžeme stát jejími nositeli. Z pouhých slov a přesvědčování nemůže žít nikdo. Vidíme to v církvích, které svým příslušníkům předepisují jisté úkony. Přesto, že tu a tam vnutily někomu víru, nepodařilo se jim přemodelovat lidskou přirozenost a vklínit v ni nezničitelnou víru v Boha. A je to také správné. Kdyby bylo možno na základě něčího tvrzení probudit neochvějnou víru v Boha, jakou hodnotu by mělo veškeré vědění a celá lidská přirozenost?

Proto přichází nauka Přímé Stezky s praktickými předpisy jak získat důkazy o tom, je-li Bůh nebo není, co je pravdy ve tvrzení o existenci posmrtného a věčného života atd. Předpokládá však, že hledající člověk bude sledovat její metody. Čtení okultních knih, víra ve tvrzení autorit nebo i víra ve spasitelnost uznání existence Boha a jeho povrchní uctívání samo nemůže nijak prospět. Je třeba chopit se praxe, provádět předepsaná mravní a mentální cvičení. Teprve potom, když byste nedosáhli žádných pozitivních výsledků, můžete tvrdit, že celá budova ezoterních disciplin nestojí na reálných základech.

Základním kamenem, na němž stojí budova duchovního bádání, je psychická sebekontrola. Psychická přirozenost obsahuje veškeré vědění. Toto vědění je však zastíněno vlnami roztráštěné mysli, a proto je člověk nevědomý. Když však tento zákryt odstraní, dosáhne vševědoucnosti. Pravda zazáří, temnota se rozprchne a bolest bude odstraněna. Odstranit tento zákryt zastíňující duši však není snadné. Musíte denně cvičit; pak se vám podaří proniknout změnami mysli a nalézt základ celého jsoucna. Příroda pochází z jednoho principu. Poznáte-li onen princip, pochopíte smysl všeho dění a pak se můžete pokusit ovládat je. A na základě souvztažnosti se vám podaří ovládnout celou přírodu.

Na tomto podkladě vznikla věda jak duševními silami ovládat jiné tvory, totiž magie. Praxe, kterou uvádím v dalších státech, vám má pomoci také k tomu, abyste dosáhli magických sil. Ale ty nejsou cílem této nauky. Představují pouze stupně duchovního bádání a vývoje, ale jejich cíl je nad tím vším. Moc nad jinými tvory vás nezabaví utrpení. Proto se jí musíte vzdát, abyste mohli dospět ke zničení příčin všech bolestí.

Přímá Stezka je stezkou mystickou. To znamená, že se předně vyhýbá užití vůle za účelem ovládnutí fyzické přírody po způsobu magie a za druhé odmítá prohlubovat pasivitu po způsobu

spiritismu. Pasivita je dveřmi do psychických projevů neovladatelných vůlí. Přímá Stezka vás bude učit, abyste si pozorováním a analyzováním podrobili všechny projevy své vlastní niterné podstaty (psychické přirozenosti), abyste se jich mohli nakonec chopit, ovládnout je a užít jako prámu k převozu do stavu nirvány. Přímou Stezkou se nazývá proto, že učí své žáky, jakým způsobem se mohou vyhnout oklikám a dosáhnout cíle přímo. Než přesto se mohou mnozí z nich odchýlit od přímé cesty. Záleží to na vrozených schopnostech a duchovním stupni každého jednotlivce. Nejvyšším stupněm žákovy snahy je, dovede-li naráz překonat všechny své slabosti a sklony a žít přesně podle stanovených předpisů. V takovém případě se říká, že se žák učinil dokonalým ihned. Odhodil osobnost, probudil víru a uviděl Boha. Tento výsledek však není výjimečný. Je připraven a vvolán dispozicemi z minulých životů.

Každý člověk však musí projít i tímto stupněm školení. Nejdříve se opakují nižší stupně, a když člověk pochopil smysl vnitřních zážitků, začíná procházet další etapou. Přecházel-li však z jednoho stavu do druhého, vzniká nebezpečí, že podlehne mystickým silám, jež případně získá. Proto radí učitelé Přímé Stezky, aby odkládal touhu užívat jich. A to je znamením, že se vrací k dětské povaze, která je pro žáky mystických nauk nejlepším postojem. S vědomostmi roste odpovědnost; dětská povaha nemůže chápat nebezpečí zpětných karmických odrazů, jež vznikly i z bezděčně probuzených mystických sil.

Praxe Přímé Stezky je rozvržena do čtyř stupňů. *První stupeň* je stupněm přípravným. Na tomto stupni musí být přijaty všechny předepsané povinnosti a jejich pomocí se má žák Přímé Stezky zbavit svého jáství. To je pro světské lidi nejobtížnější část školení. Nejistota, pokud jde o cíl Stezky, a mnohdy dlouhé čekání na pozitivní výsledky jsou s to zasít nedůvěru v reálný význam mystické snahy. Nemusím snad podotýkat, že příčinou

těchto nesnází je to, že člověk podléhá nižší přirozenosti, která dychtí po nových, příjemnějších zkušenostech a která nerada připouští, aby již nelpěl. Takový stav člověka zbavuje radostí. Proto se pro tento stupeň doporučuje, aby si žák nežádal žádných mystických stavů a zkušeností. *Druhým stupněm* se rozumí „uzavření se do svého okruhu“. Nemáme hledat nic mimo sebe, ani nalézat předměty, které si zdánlivě zasluhují, abychom jim věnovali pozornost. Nemáme též přijímat vlivy, které na nás doléhají od jiných lidí. Když to uskutečníme, usměrní se tok našich vnitřních energií, což vyvolá různé tzv. mystické stavy. To jsou pochody, jež se dostávají nezávisle na představách, myšlenkách a vlastní vůli. Pochody opravující postoj k pravdě, kterou odhalíme v budoucnosti. *Na třetím stupni* začne žák vnímat a postřehovat svou vlastní zářící přirozenost, která se tu a tam představí jako cizí vyšší bytost. Provazy připoutanosti se tedy postupně uvolní nebo zpretrhají a začne se jevit bohočlověčenství. *Ve čtvrtém stupni* žák uzří podstatu všeho stvoření a spojí se s Duchem Univerza.

Pro tyto vysoké cíle není praxe Přímé Stezky příliš rozšířena, zejména u nás v Evropě. Její mistry najdeme ponejvíce v Indii a v Tibetu,* neboť v těchto zemích není dosud zničena možnost, aby si lidé udrželi přímý styk s niterným životem. Na Západě, který nutí lidi, aby vrhali všechny své nejlepší duševní síly k světským věcem, se neposkytuje dosti dispozic k hledání v duševních světech. Ale přesto nelze říci, že se na našem kontinentu úplně vylučuje možnost takového studia. Každé okolnosti, byť sebehorší, dovolují, aby člověk hledal vyšší cíle. Aby jich však mohl dosáhnout, musí se přiblížit celým svým životem pokud možno nejvíce k tomu, aby úplně uskutečnil předpisy mystických a náboženských nauk, neboť ty na jedné straně budují

* Psáno před čínskou okupací Tibetu

podmínky k dosažení mystických výsledků a na druhé straně k nim přímo pomáhají. Jenom tehdy, když se člověk drží svého já, nelze doufat, že pravděpodobně dosáhne žádoucího cíle.

Ježto však v Evropě existují tzv. silné individuality, čímž rozumím povahy, které se nechtějí přizpůsobit žádnému jinému směru než tomu, který jim určuje jejich osobní pud a vášeň, vzniká otázka, může-li každý člověk našeho kontinentu nastoupit tuto Stezku k poznání. Mohu odpovědět: ano! Pro normálního rozumného člověka, který nepodléhá halucinacím ani pýše, když eventuálně dosáhne vyšších vědomostí a moci, je to Stezka úplně bezpečná. Její pomocí se v nejmírnějším případě doplňuje to, čeho se člověku nedostává a po čem touží. Není zde onoho „nebezpečí prudké cesty“, jímž vyhrožují někteří nerozumní „učitelé“, poněvadž skutečnost dokazuje, že každý člověk může vykonávat pouze to, co je v rámci jeho možností a bytostné únosnosti. Ostatně lze říci, že je-li kdo schopen určitého činu, je také schopen nést následky, které z toho činu pocházejí.

Existuje-li na mystických cestách nějaké nebezpečí, pak hrozí jen těm, kdo se chápou lákavých slibů duchovních disciplin a nesplní ostatní předepsané příkazy. Takové počínání je vždy známkou nečistého úmyslu a vede k některým úchyldám, jejichž obludné následky mohou poškodit i ty, kdo se případně v budoucnu budou řídit doporučeními duchovně zbloudilého člověka. Neharmonický vývoj, založený na nezdravém vypětí citů, může jedince vést k domněnce, že dosáhl hodnotného vědění. Pak se začne domnívat, že získal schopnost radit jiným lidem na mystické cestě. Tak může zbloudilý hledající člověk na jedné straně přispívat k rozšíření fanatismu a na druhé straně k nakupení překážek ve vlastním postupu. Jiných nedobrých věcí se dopouštějí ti, kdo mají sklony k okultismu, nejsou spokojeni s tímto světem a pouze čtou. Když se takto „vzdělají“, nechopí se praxe z obavy, že by nedokázali splnit podmínky

nauky apod. Ten, kdo touží po vyšším životě a dospěl tak daleko, že hledá prostřednictvím duchovních nauk, a dá se pak odradit jejich požadavky, se podobá tonoucímu, který v rozhodném okamžiku odmítá záchranné lano.

Nyní ještě zbývá povědět, jaký užitek přináší to, čeho lze dosáhnout praxí Přímé Stezky. Najde-li člověk pevný bod, který je prazákladem veškeré jsoucnosti, může postřehnout smysl dění. A to je podstata moudrosti. Pochopí, že všechny děje, které ho duševně unášely různými stavy nálady, byly jen domněle významné, poněvadž je za takové uznával z nevědomosti. Když odstraní nevědomost, zbaví se karmických nárazů na své nitro. Tíha bolesti bude svržena do propasti a dosáhne stavu, který vykazuje věčnou blaženost v tomto životě i po smrti a po všechny časy.

ČÁST PRVNÍ

**Nejrozšířenější náboženské
a ezoterní směry
ve světle Přímé Stezky**

KAPITOLA II

NÁBOŽENSTVÍ A ŽIVOT

Co je žid, co je křesťan, co je pohan? Je
jménem pro ty, kteří mají náboženství
místo víry.

Gustav Meyrink: Zelená tvář

Cílem všech náboženských směrů je realizace duchovního stavu, nazývaného Bohem. To vyplývá z jejich předpisů, jimiž se jednak argumentuje a jednak se snaží své přívržence přimět k tomu, aby usměrnili svou mysl k Bohu jako k vyšší jsočnosti; ta je člověkem dosažitelná, jestliže poutá mysl. Dosažitelnost boží jsočnosti nebo jejích kvalit se dá vysvětlit tak, že předmět, jímž se člověk v mysli neustále obírá, postupně naplňuje celý jeho život a nakonec ho prostřednictvím myšlenkové náplně vede k ztotožnění s ním. Tím jsme si osvětlili cestu k pochopení tématu této kapitoly. Leč nicméně je třeba, aby otázka realizace Boha byla zodpovězena širě. Zároveň odpovím na otázku, zda můžeme náboženskou problematiku „vyřešit“ tím, že ji budeme pokládat za zpátečnickou a bezúčelnou.

Chceme-li správně odhadnout psychologický význam náboženství, byť i exoterního, musíme v první řadě přihlédnout k tomu, kterým směrem obrací myšlení člověka, jaké tvoří ideály a jaké jsou jeho cíle. Dále je třeba přezkoumat, jaký vliv má jeho idea na tvoření mravních kvalit, a z toho deduktivně odhadovat, jakým způsobem náboženství ovlivní společenský život a v důsledku toho i osud každého individua. Budeme-li o tomto tématu uvažovat, dospějeme k závěru, že psychologický význam náboženství v mravním smyslu je velmi vysoký. Shledáme totiž, že jeho mravní příkazy přispívají k tomu, aby se odstranilo

sobectví, které je podmíněno strachem ze smrti. Při studiu psychologického významu náboženských nauk si ovšem nesmíme všimnat např. toho, že sami představitelé náboženství často nevěří v církevní dogmata a ve význam skutkových čností, nedbají božských přikázání a jsou pokrytečtí. Jejich jednání je totiž založeno na nevědomosti, která pramení z toho, že neovládli a nepřemohli živočišnost; je to pouhé kupčení, které neovlivňuje pravou ideu pravého náboženství. Propagujte nejištěnější ideu a přece, svěříte-li její uskutečnění *lidem*, vždycky shledáte, že v ní našli i jiné cíle než ty, které jste měli na mysli. Proto nemusí být závadnými jevy v náboženství vinna nauka, nýbrž ti, kdo ji provádějí a uvádějí do života. A nelze se tomu divit. Jsme stále svědky toho, jak se lidé s nejsobečtějšími úmysly chápou myšlenek několika idealistů a využívají jich ke svým pozemským cílům. Na to musíme vždy pamatovat. Teprve potom budeme schopni správně oceňovat původní myšlenky v nauce a nedáme se zmást jevy, které provázejí její uskutečňování.

Zkoumáme-li tendence tzv. pokrokových směrů, které úplně popírají reálnost duševního života, dospějeme k závěru, že jejich vůdčí ideou je co nejhloběji se podrobit živočišným sklonům a smyslovému světu. Tato myšlenka je celkem dobrá, pokud uvěříme, že cílem tohoto podrobení je zpříjemnit lidem život. Záleží však na tom, nevede-li bezohlednost jednotlivce k duševnímu a citovému životu jiných lidí k mravní nespoutanosti, která chce všeho využít pro sebe a neohlíží se, zda tím budou poškozeni ostatní lidé. Víme, že na světě je určité kvantum hodnot. Ty dostačují, aby celek mohl slušně žít. Co se však stane, když jsou lidé nemorální, neboť se zbavili „předsudků“? Zda se tím nerozpoutá démon sobectví, jehož ideálem je urvat z existujícího množství hodnot pro sebe co největší část? Jistě nemusíme dlouho přemýšlet, abychom přišli na to, že se tímto způsobem vytvoří společenské vrstvy, z nichž jedny žijí

až v bezuzdném barbarském přepychu a jiné až v nejstrašlivějším strádání. A marné jsou teorie přesycených žaludků o řešení hospodářské, morální a společenské krize. Dokud každý jednotlivec nepochopí, že je i jeho morální povinností, aby se snažil vyrovnávat společenské rozdíly, dotud potrvá bída, již by věk rozumu, techniky a zdánlivé osvícenosti rád zamaskoval zevním zdáním, že současná lidská společnost žije na vysoké životní úrovni.

Je tedy zřejmé, že ideál rovnosti, o jehož uskutečnění usilují tzv. pokrokové směry, má již v zárodku nedostatky, které se už do jisté míry projevily a které se ještě projeví. Hluboká a škodlivá hospodářská nerovnováha vznikla na světě proto, že se zanedbává morální výchova, že se dostatečně neodůvodňuje nutnost mít ohled na své bližní a že se lidé neustále snaží majetkově a hospodářsky vyniknout. Výchova podporuje růst nejsobečtějšího individualismu, který brání pochopení reálné hodnoty racionálního idealismu. Zeptal jsem se některých lidí na to, jaký je jejich názor na povinnosti k jiným lidem, a z jejich odpovědí jsem musel soudit, že jejich nejvyšším ideálem je vlastní blaho. To, co k němu nesměruje, je prý idealismus, který se hodil jen do minulých dob. Proti tomuto názoru jsem ovšem nikdy nemohl nic namítnout; pokud jsem přihlížel k výchově, která v podstatě směřuje k tomu, aby se každý zbavil veškerých předsudků, nenašel jsem proti tomu jediný rozumný důvod. Mohl jsem však na základě toho dospět k závěru, že se starými „předsudky“, podaří-li se je jednou docela vymýtit, bude zničena i dnešní civilizace a místo ní bude vzkříšeno barbarství v pravém slova smyslu.

Co jsem právě řekl, jsou předzvěsti, které mají až příliš mnoho předpokladů k tomu, aby se splnily. Laická morálka, která si razí vítěznou cestu světem, přičemž se snaží svůj nový směr myšlení a morálky důkladně upevnit, nedovede nalézt

důvody k zastavení uvolňování mravnosti, která byla založena na strachu před trestem božím. Proto se bude situace neustále zhoršovat. Jsou sice optimisté, kteří vidí, že i minulost měla jako náš věk mnohé nedostatky, a usuzují z toho, že domněnka o úpadku dnešního lidstva není věcná. Je-li však skutečně pravda to, co říkají, kde máme vidět povšechný pokrok, který má zlepšit situaci? Cožpak civilizace nemá za úkol vypěstovat v lidech mravní kvality, které by je činily lepšími, než byli barbaři, ale jenom učinit pro zločince obtížnějším, aby mohl uniknout před trestem za zločin? Cožpak civilizace musila ponechat vnitřního člověka nejzžíravějším ohni vášní a tlumit jejich projevy pouze strachem? Takové řešení není nejšťastnější. Neboť jakýkoli, a proto i zločinný sklon, může být vymýcen správnou výchovou, to jest takovou, která odůvodňuje každý požadavek na přeorientování povahy. Proto je třeba, abychom se seznámili s náboženskou filozofií, jaká vyrůstá z praktických poznatků.

„Dobro tvoří dobro a zlo tvoří zlo,“ řekl Buddha. Proto svým žákům radil, aby v myšlenkách vysílali přání dobra všem tvorům žijícím na všech světových stranách. Kdo si počíná tak, jak radil Buddha, má hluboké poznání o spjatosti myšlení, povahy a činů. Člověk, který naplňuje svou mysl zájmem o blaho těla, se snadno stane zlým povahou i jednáním. Proč? Proto, že mysl, uvažující o zevních výhodách pro sebe, se jistě musí plnit jen sobeckými myšlenkami. Sobecké myšlenky jsou pramenem všeho zla, poněvadž vyúsťují v jednání, jímž jedinec škodí celku. Zaměříme-li však myšlenky k ideálnějším věcem, zpozorujeme, že strach o zevní existenci opadáva a tím se zároveň potlačuje náklonnost jednat zle. A v tom můžeme hledat původní myšlenku náboženství.

Je ovšem samozřejmé, že cíl náboženství je výš než v prosté snaze, aby se člověk upevnil v dobrém konání. Abychom však

tento cíl pochopili, musíme uvažovat o absolutním dosahu jednání, které není podmíněno ohledy na blaho vlastní osobnosti.

Není-li jednání podmíněno sobeckými pohnutkami, stává se mysl schopnou pohybovat se v bezmeznu. Není totiž poutána hmotnými předměty, a proto se může dostat až za oblast, která jí je za normálních okolností vymezena, a uzpůsobit se k tomu, aby se mohla dotknout univerzálního jsoucna. Díky této možnosti se z mysli ztrácí přesvědčení, že pravou skutečností je smyslová skutečnost. Tento poznatek nám umožní, abychom se vyprostili z bezpodstatného lpění na životě. Jestliže však člověk usuzuje, že jedinou skutečností je hmatatelné a smysly dokazatelné jsoucno, neodvažuje se je myslí opustit, takže zůstává v klamu zevní existence a v nevědomosti, která z ní vyplývá. Kromě toho se vynořují myšlenky, že máme morální povinnost, abychom si připravili život v zevním smyslu pohodlný a radostnější; ty jsou nutně provázeny sobectvím, které vede k uplatnění práva silnějšího a inteligentnějšího jedince. Méně rozumní a citoví lidé, jichž bude na světě vždycky dost, musí nejen ustupovat do pozadí, ale jsou ještě nuceni zahájit obrannou válku proti vykořisťování. Tak je z celého obrazu budoucnosti možno soudit na nelítostný třídní boj, jehož následky vůbec nebudou dobré.

Pravá idea náboženství odstraňuje v první řadě předpoklady pro třídní rozdíly, sobectví a boj, neboť odvádí mysl věřících lidí k jemnému a neohraničenému jsoucnu. Vyrhnuje jejich mysl ze žaláře hmoty a tím jí samočinně dává svobodu, pokud lze vidět svobodu v tom, aby člověk mohl přebývat v nejzazších mezích projevené skutečnosti. (Je to skutečnost tělesná i nadtělesná.) Ale pak se již nezastaví v tomto stavu. Z poznatků o jsoucnosti dospěje k logicky přípustnému faktu, že existuje jsoucnost ještě vyšší než ta, která se projevila, a známým postupem v odpoutávání mysli uskuteční tuto vyšší jsoucnost. Vstupem

do předpokládané vyšší jsoucnosti se člověk stává nadčlověkem, neboť zákony projeveného světa (ať je to svět hrubý, nebo jemnější) na něho již nepůsobí, nýbrž jsou jím ovládány. Potom teprve vdechne pocit svobody, nezkalitelné strachem před skončením života a jeho radostí.

Nyní máme ujasněno, jaký je pravý smysl náboženství. Tvzení, že náboženství slouží k ohlupování lidí a k tomu, aby jiní lidé mohli získat světskou moc, neobstojí před poznáním, které získáme tím, že budeme sledovat náboženské výchovné metody. I když mnohá fakta mluví o náboženství velmi nepříznivě, přece se nedáme zmást, protože jsme si vědomi, že i nejčistší ideje mohou být profanovány. Pochopíme, že otázky, na které exoterní náboženství nemůže odpovědět, jsou nevysvětlitelné jenom potud, pokud podobenství a skutečnost, božské a pozemské stavy, jemné a hrubé kvality, duševní a fyzické hodnoty nelze rozlišit a znovu uvést ve vztah. To však nikdy nedokáže rozum, který nedovede vystoupit ze světa projevených forem. Vždyť i nejprostší otázka, proč se Bůh, když již existuje a rozhoduje o všem stvořeném, jedinému tvorů neukáže nebo se neučiní dokazatelným vědeckým způsobem, může zničit víru v jeho existenci. Neboť ti, kdo vysvětlují Svaté Písmo, ji nemohou rozumně zodpovědět. Ale tím není řečeno, že ji nelze zodpovědět vůbec. Musíme uskutečnit náboženství v jeho základních předpisech a potom uvidíme, že Bůh i s vlastnostmi, které mu připisujeme, je naprosto zřejmou a sama sebe dokazující existencí, proti níž rozum nemůže nic namítat. Když ovšem budeme chtít udržet domněnku o reálné podstatě antropomorfního, dobrého a všemohoucího Boha, „bez jehož vůle ani vlas z hlavy nespadne“, nebudeme moci vysvětlit, proč existuje zlo, proč mnozí neuznávají boží existenci a proč existuje možnost, aby člověk hřešil. Dobrým Bohem bylo všechno stvořeno a zlým, ďábelským se to stalo, říkají přímo i nepřímě církve. Ale